Башҡортостан Республикаһы
Нефтекама ҡалаһы ҡала округы “1-се гимназия”
муниципаль дөйөм белем биреү автономиялы учреждениеһы

Башҡорт теле кафедраһы
ултырышында ҡаралған
Кафедра етәксеһе
Ниғәмәтйәнова С.Б.
____
Кафедраның
2017 йылдың
30 авгусынан
1-се һанлы протоколы

Килешелгән
уҡыу-уҡытыу эштәре
буйынса
директор урынбаҫары
Рукавишникова Г.А.
____
Методсоветтың
2017 йылдың
4 сентябренән
1-се протоколы

Раҫланған
“1-се гимназия”
МДБАУ
директоры
________ Зарипова Л.Р.
2017 йылдың
11 сентябренән
431-се һанлы приказы

Эш программаһы

Предмет: туған башҡорт телендә әҙәби уҡыу
Белем биреү кимәле: башланғыс дөйөм белем биреү

Программа буйынса сәғәттәр һаны: бөтәһе 54сәғәт

Автор-төҙөүселәр:
Әкбәрова Л.Ф.
Ниғәмәтйәнова С.Б.
Хөснуллина Р.Д.

Нефтекама
2017 й.

2. Планлаштырылған һөҙөмтәләр

Шәхси һөҙөмтәләр:

1) патриотик хис, илгә, Рәсәйҙең күп милләтле халҡының үткәненә һәм бөгөнгөһөнә хөрмәт тәрбиәләү; үҙенең этник сығышыңды, үҙ халҡыңдың, тыуған ереңдең тарихын, телен, әҙәбиәтен, мәҙәниәтен, кешелектең һәм Рәсәй халыҡтарының мәҙәни мираҫ нигеҙҙәрен белеү; күп милләтле Рәсәй йәмғиәтенең гуманистик, демократик һәм традицион ҡиммәттәрен үҙләштереү;

2) уҡыуға, хеҙмәткә ҡарата яуаплы мөнәсәбәт формалаштырыу;

3) хәҙерге донъяның социаль, мәҙәни, тел, рух күп төрлөлөгөн иҫәпкә алған, фәндең һәм ижтимағи тәжрибәнең хәҙерге заман үҫеш дәрәжәһенә тап килгән донъяға тулайым ҡараш формалаштырыу;

4) башҡа кешегә, уның фекеренә, донъяға ҡарашына, мәҙәниәтенә, теленә, диненә, гражданлыҡ позицияһына, донъя һәм Рәсәй халыҡтарының тарихына, мәҙәниәтенә, диненә, ғөрөф-ғәҙәттәренә, телдәренә, ҡиммәттәренә аңлы, ихтирамлы һәм игелекле мөнәсәбәт формалаштырыу;

5) фәнде үҙләштергәндә ижтимағи тормоштоң формаларын һәм ролдәрен, тәртиплелек ҡағиҙәләрен, йәшәү нормаларын үҙләштереү;

6) шәхси һайлап алыу нигеҙендә әхлаҡ проблемаларын хәл итеүҙә компетентлыҡты һәм әхлаҡи аңлылыҡты үҫтереү, әхлаҡлылыҡ тойғоһо һәм әхлаҡи яктан үҙ-үҙеңде тәртипле тотоу нормаларын формалаштырыу;

7) фәндәрҙе үҙләштереү барышында, фәнни-эҙләнеү, ижади һәм башҡа эшмәкәрлек ваҡытында, шулай уҡ аралашыу процесында (уҡыусы-уҡыусы, уҡыусы-уҡытыусы һ.б) коммуникатив компетентлыҡты үҫтереү;

8) йәмғиәт һәм кеше тормошонда ғаиләнең әһәмиәтен аңлау, ғаилә ҡиммәттәрен ҡабул итеү, ғаилә ағзаларына ҡарата хөрмәтле һәм ҡайғыртыусан мөнәсәбәттә булыу;

9) донъя һәм Рәсәй халыктарының әҙәби мираҫын үҙләштереү процесында эстетик зауыҡты үҫтереү.

Метапредмет һөҙөмтәләр:

1) белем алыу маҡсатын һәм бурыстарын үҙаллы билдәләү, танып белеү мотивтарын һәм ҡыҙыҡһыныусанлыҡты үҫтереү;

2) максаттарға ирешеү юлдарын, уҡыу һәм танып белеү бурыстарын хәл итеүҙең эффектив ысулдарын аңлы рәүештә һайлау;

3) планлаштырылған һөҙөмтәләр менән үҙ хеҙмәтеңде тиңләштерә белеү, һөҙөмтәләргә ирешеү процесында эшмәкәрлекте контролдә тотоу, тәкдим ителгән шарттарҙа һәм ҡуйылған талаптарҙа эшмәкәрлегеңдең ысулын билдәләү, үҙгәреп торған ситуацияларҙа эшмәкәрлегеңә коррекция индереү;

4) баһалау, үҙбаһалау нигеҙҙәренә эйә булыу;

5) төшөнсәләрҙе билдәләү, дөйөмләштерә, аналогиялар таба, төркөмдәргә бүлә, сәбәп-нәтижә бәйләнешен күрһәтә, логик фекерҙәр төҙөй, һығымта яһай (индуктив, дедуктив, аналогия буйынса) алыу;

6) модель һәм схемалар, билдә һәм символдарҙы төҙөү, үҙгәртеү һәм ҡуллана белеү; 7) аңлап-төшөнөп уҡыу алымына эйә булыу;

8) үҙ тиңдәштәрең һәм уҡытыусылар менән уҡыу эшмәкәрлеген ойоштора, төркөмдә һәм үҙаллы эшәй, үз фекереңде формалаштыра, аргументлаштыра һәм уны яҡлай белеү.

Предмет һөҙөмтәләр:

1) формаль һәм формаль булмаған мәҙәниәт ара һәм шәхес ара аралашыуҙарҙа кешеләр араһындағы аралашыуҙарҙың эффектлығын тәьмин итеүсе телмәр эшмәкәрлеге төрҙәрен үҙләштереү (тыңлау, уҡыу, һөйләү һәм яҙыу);

2) белем биреү һәм үҙаллы белем алыу процесында шәхестең ижади һәм интелектуаль һәләттәрен үҫтереүҙә телдең мөһим роль башҡарыуын аңлау;
3) туған телдең коммуникатив-эстетик мөмкинлектәрен ҡулланыу;
4) туған тел тураһындағы фәнни белемде системалаштырыу һәм киңәйтеү, уның берәмектәре һәм баҫҡыстары араһындағы бәйләнештәр барлығына төшөнөү, туған телдең төп берәмектәрен һәм категорияларын, лингвистиканың төп төшөнсәләрен үҙләштереү;
5) һүҙгә төрлө төрҙәге анализ (фонетик, морфемик, һүҙьяһалыш, лексик, морфологик), һүҙбәйләнешкә һәм һөйләмгә синтаксик анализ һәм шулай уҡ текҫка күп аспектлы анализ яһау күнекмәләрен формалаштырыу;
6) актив һәм потенциаль һүҙлек запасын байытыу, аралашыу стиленә һәм ситуацияға ярашлы туған телдә хистәрҙе һәм уйҙарҙы иркен белдереү өсөн һөйләмдә ҡулланылыусы грамматик сараларҙың күләмен киңәйтеү;
7) туған тел лексикаһының һәм фразеологияһының төп стилистик ресурстарын, төп нормаларын (орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик, пунктуацион), һөйләү этикеты нормаларын үҙләштереү; уларҙы телдән һәм яҙма фекерҙәрҙе барлыҡҡа килтергәндә һөйләү практикаһында ҡулланыу тәжрибәһен булдырыу; телмәрҙе үҙаллы камиллаштырырға ынтылыу;
8) дөйөм кешелек ҡиммәте булараҡ тел мәҙәниәте өсөн яуаплылыҡ хисе формалаштырыу.

Сығарылыш уҡыусыһы өйрәнәсәк:

- башҡорт әҙәбиәте әһелдәренең тормоштарын һәм ижадын белергә;
- башҡорт телендә мәктәп, дуҫтар, Башҡортостан, уның ҡала-ауылдары, тәбиғәәте тураһында һөйләргә;
- план нигеҙендә һөйләргә;
- һүрәт буйынса һөйләргә;
- уҡытыусыны, класташтарын тыңлап аңларға;
- ҡатмарлы булмаған аудио-, видеотекстарҙы аңларға;
- төрлө жанрҙарҙағы текстарҙы уҡырға һәм аңларға;
- таныш булмаған һүҙҙәре күп булған текстарҙы интуиция нигеҙендә аңларға;
- башҡорт теленең специфик өндәрен дөрөҫ әйтергә;
- һөйләмдәрҙе дөрөҫ интонация һәм баҫым менән уҡырға;
- һөйләмдәрҙең әйтелеш буйынса төрҙәрен айырырға;
- текста өйрәнелгән һүҙҙәрҙе күрһәтә белергә;
- яҙыу һәм һөйләү телмәрендә өйрәнелгән һүҙҙәрҙе практик ҡуллана белергә**.**

<u>Сығарылыш уҡыусыһы өйрәнергә мөмкинлек аласаҡ:</u>

- уҡылғандар нигеҙендә һөйләргә;ңтыңланылған, уҡылған текст буйынса факттарҙы килтерергә;
- башҡорт әҙәби әҫәрҙәре, яҙыусы ижадтары буйынса интервью бирергә-алырға;
- алдан әҙерләнмәйенсә ҡыҫҡаса яуап бирергә;
- проект эше буйынса ҡыҫҡаса һөйләргә;
- текстың төп фекерен билдәләргә;
- таныш булмаған һүҙр булған текстың мәғәнәһен интуитив аңларға;
- ябай текстағы хәл-ваҡиғалар сылбырын интуиция нигеҙендә дөрөҫ итеп ҡора белеү;
- абзацтары буталып ирелгән тексты дөрөҫ тәртиптә ойоштора белеү;
- ҡыҫҡа текстар яҙырға;
- өйрәнелгән һүҙҙәрҙе хатаһыҙ яҙырға;

- күп мәғәнәле һүҙҙәрҙе белергә һәм телмәрҙә урынлы ҡулланырға;
- антонимдар һәм синонимдарҙы айыра белергә;
- башҡорт яҙыусыларының әҫәрҙәренең йөкмәткеһен белергә;
- уҡылған текстарҙың төп фекерен билдәләй белергә
- әҙәби әҫәрҙәрҙең тәрбиәүи мәғәнәһен асыҡлай белергә;
- тарихи әҫәрҙәре белергә;
- башҡорт әкиәт, кеүләмәс жанрҙары менән танышырға.

3. Содержание учебного предмета

2 класс

Башҡортостан- тыуған илем. Башҡортостан, Тыуған ил тураһында мәғлүмәт менән танышыу, әҫәр¬ҙәр уҡыу. Уҡытыусы уҡыған әҫәрҙе тыңлау һәм ҡабул итеү, бирелгән һорауҙарға телдән яуап биреү.
Һаумы, мәктәп! Әҫәрҙең жанрын билдәләү: шиғырҙы сәсмә әҫәрҙән айыра белеү. Әҫәрҙең йөкмәткеһен тыңлап аңлау һәм аңлы, дөрөҫ, тасуири уҡыу; уҡытыу¬сы тәҡдим иткән 2-3 һорауға телдән яуап биреү, һорауҙар ярҙамында һүрәт буйынса әңгәмә ҡороу.
Йәмле йәй үтте. Әҫәрҙәрҙе аңлы, шыма, тасуири уҡыу; үҙ аллы эстән уҡып, йөкмәт-кеһен үҙләштереү; әҫәр аҙағында бирелгән һорауҙарға яуаптар аша йөкмәткеһен иптәшеңә һөйләү.
Көлә – көлә көҙ килә. «Мәктәп» темаһына бәйле әҙер һорау¬ҙар ярҙамында уҡыусының үҙе тура¬һында һөйләргә өйрәнеүе. Тирә-яҡты, тәбиғәтте күҙәтеү һәм әҫәрҙә тасуир¬ланған тәбиғәт менән сағыштырыу.
Кеше – эше менән. Әҫәрҙәрҙе аңлы, тиҙ, тасуири уҡыу; йөкмәткеһен һүрәттәргә йәки исе¬менә ҡарап фараз итеү; әҫәрҙең төп мәғәнәһен билдәләү. Йөкмәткеһе¬нән сығып, әҫәргә ҡарата үҙ феке¬реңде әйтеү. Әҫәр йөкмәткеһенә тап килеүсе мәҡәлдәрҙе һайлау һәм мәғәнәһен аңлау.
Тарих биттәренән. Башҡортостан, башҡорт һәм башҡа халыҡтар, башҡорт халҡының күренекле шәхестәре тураһында мәғлүмәт алыу. Диалог төшөнсәһен үҙләштереү. Әҫәрҙе ролләп уҡыу. Уҡыған әҫәрҙе тормош менән бәйләү, күҙәтеүҙәр яһау (ата-әсәй, туғандарҙан белешеү).
Бурай – бурай ҡарҙар яуа… Әҫәрҙәрҙе тасуири, дөрөҫ интона-ция менән уҡыу, йөкмәткеһе буйынса үҙ фекереңде әйтеү йәки сағыштырыу, һығымта яһау. Кар-тиналар буйынса һорауҙарға тулы яуап биреү; һорауҙар ярҙамында һөйләргә өйрәнеү. Йомаҡ, көләмәс жанрҙарын өйрәнеү, уларҙы инто-нация менән уҡырға өйрәнеү. Күҙәтеүҙәр аша әҙер һорауҙар буйынса йыл миҙгелдәрен сағыш-тырыу һәм һүрәтләү. Кире һәм ыңғай образдарҙың характерын сағыштырыу, үҙ баһаңды биреү.
Беҙҙең ғаилә. Ғаилә темаһына бәйле әҫәрҙәр уҡыу. Бирелгән текстарҙы эстән, ҡысҡырып, тиҙ, тасуири, аңлы уҡыу. Һорауҙар ярҙамында ғаиләң, ата-әсәйеңдең һөнәре, эш урыны тураһында һөйләү. Иптәштәрең менән диалогка инеү.
Шанлы йылдар. Бөйөк Ватан һуғышы, батырҙар тураһында мәғлүмәт алыу. Мәҡәл-дәрҙең мәғәнәһен әҫәрҙәргә нигеҙ-ләнеп аңлатыу. Шиғри әҫәрҙәрҙе яттан һөйләү
8 март –ҡатын-ҡыҙҙар көнө. һорауҙар ярҙамында әсәй, атай тураһында һөйләргә өйрәнеү. Ҡотлау открыткаһы, хат яҙыу. Картинаға исем ҡушыу һәм һорауҙар ярҙамын¬да йөкмәткеһен һөйләү. Ғаилә тура¬һында мәҡәлдәрҙең мәғәнәһен аңлау һәм телмәрҙә ҡулланыу.
Ай Уралым, Уралым… Башҡортостандың күренекле шәхестәре, халыҡ шағиры, рәссам, композиторҙары тураһында мәғлүмәт алыу, уларҙың тормошо һәм ижады тураһында һөйләй белеү. Асыҡлаусы һорауҙар ярҙамында картинаның йөкмәткеһен һөйләү

Башҡорт халыҡ ижады. Әкиәт төшөнсәһе менән танышыу. Уҡылған әкиәттәрҙең йөкмәткеһе аша әкиәт төрөн билдәләү. Әкиәтте ролләп уҡыу һәм сәхнәләштереү. Әкиәттең йөкмәткеһенә иллюстра¬циялар төшөрөү. Әкиәттең дауа¬мын йәки хайуандар тураһында әкиәт, йомаҡ уйлау.
Яҙ килде еремә. Яҙ миҙгеленә бәйле мәғлүмәттәр менән танышыу: шиғырҙар, хикәйәләр, йомаҡтар, мәҡәлдәр, һына-мыштар уҡыу. Интонация ярҙа-мында әҫәрҙәрҙе ролләп уҡыу, йөк¬мәткеһенән сығып һорау һөйләмдәр төҙөү. Шиғырҙы яттан тасуири һөйләү: темп һәм тауыш тонына иғтибар итеү.
Ҡәҙерләнән дә ҡәҙерле. Икмәк, кеше хеҙмәте, хөрмәте тураһында әҫәрҙәр уҡыу, әңгәмәләшеү, иптәштәре менән диалогка инеү. Әҫәрҙең исеменә таянып, уның йөкмәткеһен күҙалларға өйрәнеү, тәҡдим ителгән һорауҙарға әҫәрҙән тап килгән яуаптарҙы табыу һәм уҡыу.
Йәйҙең йәмле көндәрендә. Йәй миҙгеленә бәйле әҫәрҙәр уҡыу. Йәге милли байрамдар тураһында мәғлүмәт алыу. Аңлы, тиҙ, тасуири уҡыу, текст аҙағынан бирелгән һорауҙарға тулы яуап биреү. Интонацион һөйләм төрҙәрен ҡулланып, йәй тураһында һөйләп өйрәнеү.

3 класс

Һаумы, мәктәп!
1 сентябрь- Белем байрамы. Мәктәп, балаларҙың белем алыуы тураһында әҫәрҙәр уҡыу, әңгәмәләр үткәреү. Уҡыу һәм ятлау өсөн материалдар. Һорауҙарға һөйләмдәр менән яуап биреү.
Йәйҙе иҫкә төшөрөү
Йәйге тәбиғәт, ололарҙың һәм балаларҙың йәйге эштәре, ялы хаҡында шиғырҙар, хикәйәләр уҡыу һәм һөйләү. Йәйге тәьҫораттар тураһында әңгәмәләр үткәреү, һүрәттәр төшөрөү. Авторҙар тарафынан темаға ҡарата эшкәртелгән мәҡәләләр. Бирелгән ситуациялар буйынса бәләкәй хикәйәләр төҙөү һәм һөйләү.
Алтын көҙ килә еремә
Башҡортостанда, тыуған төйәктә көҙгө тәбиғәт, ундағы буяуҙар байлығы, көҙгө муллыҡ, ололарҙың һәм балаларҙың көҙгө эштәре, осар ҡоштар, йәнлектәр тураһында әҫәрҙәр уҡыу һәм һөйләү.
Көҙ темаһына альбом төҙөү, әҙәби монтаж әҙерләү, тәбиғәткә экскурсия үткәреү, тәбиғәтте һаҡлау буйынса конкрет эштәр башҡарыу, әңгәмәләр үткәреү, тәбиғәт һәм уҡылған әҫәрҙәр буйынса һүрәттәр төшөрөү.
Кешене кеше итеүсе- хеҙмәт
Кеше тормошонда хеҙмәттең роле, ололарҙың һәм балаларҙың хеҙмәте, яҡшы сифаттар тураһында мәҡәләләр, хикәйәләр, шиғырҙар уҡыу һәм һөйләү, мәҡәлдәр әйтеү.
Нимә яҡшы, нимә насар?
Кешеләрҙең үҙ-ара мөнәсәбәте, намыҫлы, егәрле кешеләр һәм уларҙың эштәре; ҡурҡаҡ, алдаҡсы, ялҡау кешеләр тураһында әҫәрҙәр уҡыу һәм һөйләү; балаларҙа яҡшы сифаттар тәрбиәләү.
Әҫәрҙәге предметты һәм геройҙы (персонажды) һүрәтләү элементтары.
Әкиәттәр
Башҡорт халыҡ әкиәттәрендә кешеләрҙең яҡшы һәм насар сифаттарының сағылышы. Халыҡ әкиәттәре һәм яҙыусылар ижад иткән әкиәттәр.
«Әкиәт геройҙары» темаһына альбом төҙөү, һүрәттәр төшөрөү, инсценировкалар әҙерләү һәм күрһәтеү.
Әкиәт, хикәйә, йомаҡ, мәҡәлдәрҙе бер-береһенән айырыу. Бирелгән ситуацияға ярашлы бәләкәй әкиәттәр төҙөү, шул әкиәттәргә һүрәттәр төшөрөү.

Тәңкә- тәңкә ҡарҙар яуа...
Башҡортостанда ҡышҡы тәбиғәт, һауа торошо, үҫемлектәрҙең һәм йәнлектәрҙең ҡышлауы; ололарҙың һәм балаларҙың ҡышҡы эштәре, балаларҙың уйындары һәм эштәре тураһында хикәйәләр, шиғырҙар уҡыу һәм һөйләү.
Уҡылған әҫәрҙәр буйынса Яңы йылға ҡарата һүрәттәр төшөрөү, шыршы байрамына әҙерләнеү һәм уны үткәреү. Әҙәби геройҙарға характеристика элементтары.
Уралып ятҡан Уралда..
Урал, уның тәбиғәте, байлығы, йылғалары, күлдәре, тауҙары, ҡалалары, экономикаһы, башҡорт әҙәбиәте, сәнғәте, күренекле кешеләре тураһында мәҡәләләр, шиғырҙар, хикәйәләр уҡыу һәм һөйләү. “Башҡортостан- тыуған төйәгем” темаһына әҙәби монтаж, альбомдар әҙерләү, уҡылған әҫәрҙәр, тәьҫораттар буйынса әңгәмәләр үткәреү, һүрәттәр төшөрөү.
Ҡаһарманлыҡ юлынан
Һалдат хеҙмәте- һәр ир-егеттең изге бурысы. Халҡыбыҙҙың ил дошмандарына ҡаршы героик көрәше тураһында мәҡәләләр, шиғырҙар, хикәйәләр уҡыу һәм һөйләү.
Ветеран һәм йәш һалдаттар менән осрашыу, әңгәмәләр үткәреү, һалдаттарға бағышланған альбом төҙөү.
Автобиография элементтары.
8 март- ҡатын- ҡыҙҙар көнө
Илебеҙҙә ҡатын- ҡыҙҙар хеҙмәте, республикалағы данлы ҡатын- ҡыҙҙар, уларға ихтирам тураһында мәҡәләләр, шиғырҙар, хикәйәләр уҡыу һәм һөйләү.
Алдынғы ҡатын- ҡыҙҙар менән осрашыу, әңгәмәләр үткәреү; “8 март- әсәйҙәр байрамы” тигән иртәлек әҙерләү һәм үткәреү, альбом төҙөү, һүрәттәр төшөрөү.
Яҙҙар килә шаулап- гөрләп…
Башҡортостанда яҙғы тәбиғәт, уның күренештәре, хайуандар һәм үҫемлектәр тормошондағы үҙгәрештәр, кешеләрҙең яҙғы хеҙмәте тураһында мәҡәләләр, шиғырҙар, хикәйәләр уҡыу һәм һөйләү.
Ҡоштарҙы ҡаршылау, бүлмә гөлдәре үҫтереү, баҡса эштәре тураһында әңгәмәләр үткәреү, темаға ҡарата һүрәттәр төшөрөү.
Балаларҙың тормошо һәм эштәре.
М.Садикова. Тура һүҙ.
Ф.Рәхимғолова. Яҡшы һүҙҙәр.
Тиҙҙән йәй етә
Йәйге күренештәр, балаларҙың йәйге эштәре һәм ялы. Уйындар тураһында шиғырҙар, хикәйәләр, мәҡәләләр уҡыу һәм һөйләү.
Тәбиғәткә экскурсиялар ойоштороу, әңгәмәләр үткәреү, йәй күренештәре тураһында һүрәттәр төшөрөү.

4 класс

Мостай Кәрим. Ватан
М. Кәримдең тормошо һәм ижады. Шағирҙың төрлө жанрҙарҙа эшләүе. Башҡортостан патриоты булыуы. Башҡортсотан нимәләр менән дан тота. Республика байлығы, ғорурлығы. Тыуған ил тураһында мәҡәлдәр.
Ғәлимов Сәләм. Республика иртәһе
Ғ. Сәләмдең тормошо һәм ижады. “Республика иртәһе” әҫәрен өйрәнеү. Тасуири уҡыу, тәржемә итеү. Шиғырҙағы һүҙҙәрҙе күҙ алдына килтереү, республика иртәһен һүҙ менән тасуирлау, Сағыштырыуҙарҙы табыу..
Ноғман Мусин. Мәңгелек йәшеллек
Н. Мусиндың тормошо һәм ижады. Тыуған ил тәбиғәте, урманы йырсыһы булыуын һыҙыҡ өҫтөн алыу, уның әҫәрҙәрендә экологик проблемалар күтәрелеүе. “Мәңгелек урман” тексы өҫтөндә эш: һүҙлек эше, текст өҫтөндә эш, уҡыу, тәржемә, аңлау кимәлен тикшереү. Төп проблемаһын асыҡлау, уны әҫәр юлдарынан табыу, уҡып күрһәтеү.

Тәбиғәт бүләктәре
Д. Юлтый. Тормошо һәм ижады. Көҙ. Хәниф Кәрим. Көҙгө картиналар. Көҙ тураһында һөйләшеү. Көҙҙөң үҙенсәлектәрен асып биреү. Шиғырҙарҙан ҡара көҙҙөң билдәләрен табып әйтеү. Шиғырҙы тасуири уҡыу, һүрәтләү сараларын табыу. Улар менән шиғыр яҙып ҡарау.
Алдар батыр. Беренсе бүлек.
Ғайса Хөсәйенов. Тормошо һәм ижады. Күп яҡлы шәхес, ғалим, яҙыусы , тарихсы булыуы. Тарихи әҫәр "Алдар батыр" ҙы яҙыуы. Алдар батыр тураһында тарихи белешмә. Әҫәр тексы менән танышыу, Һүҙлек эше. Текст буйынса һорауҙарға яуап биреү.
Алдар батыр. Икенсе бүлек.
Тарихи әҫәр "Алдар батыр"ҙыңдауамы. Әҫәр тексы менән танышыу, Һүҙлек эше. Текст буйынса һорауҙарға яуап биреү. Алдар батырҙың бөйөк эштәре тураһында мәғлүмәт биреү.
Зәйнәб Биишева. Кәмһетелгәндәр.
З. Биишеваның тормошо һәи ижады. Проект эше. "Кәмһетелгәндәр" романынан өҙөк менән танышыу: уҡыу, тәржем итеү. Әҫәрҙең автобиографик характерҙа булыуы. Текст буйынса эш: һорауҙарға яуап биреү, төп тема, иедяһын асыҡлау.
Яныбай Хамматов. Ҡаһым түрә
Я. Хамматовтың тормошо һәм ижады.1812 йылғы Ватан һуғышы геройы Ҡаһым түрә тураһында белем биреү. Тексты уҡыу, тәржемә итеү, һүҙлек һүҙҙәре менән эш. Тексты аңлау кимәлен тикшереү.
Сәнғәт әһелдәре
Данының сиге юҡ. Ҡурайсы Азат Айытҡолов ижады. Башҡорт сәхнәһенең ынйыһы. Рәшиҙә Туйсина ижады. Ҡурайсы һәм бейеүсе ижадын өйрәнеү. Текстарҙы уыу, һөйләү.
Мостай Кәрим. Бөжәк апа
М. Кәримдең ижады. "Бөжәк апа" әҫәрен үҙләштереү. Тәржемә итеү, һөйләү, һорауҙарға яуап биреү.
Динис Бүләков. Һәйкәл
Д, Бүләковтың тормошо һәм ижады. "Һәйкәл" әҫәре өҫөтндә эш. Төп фекерен билдәләү. Һорауҙарға яуап биреү.
Ғ. Дәүләтов. Яңы һыуһаҡлағыс
Башҡортостандың ғәйрәтле, көслө ил булыуы тураһында әңгәмә. Индустрияның үҫеше, яңы төҙөлөштәр ойошторолоуы тураһындаыәҫәрҙе өйрнеү, төп фекерен билдәләү, яңы һүҙҙәр менән таныштырыу.
Яҡуп Ҡолмой.
Я. Ҡолмойҙаң тормошо һәм ижады. Я. Ҡолмойҙоң шиҡырҙар оҫтаһы, йыр текстары яҙыусы булыуы хаҡында һөйләү. "Тыныслыҡ йыры" шиғырының әһәмиәте, һр осорҙа ла актуаль булыуы хаҡында әңгәмә. Текст өҫөтндә эш: инеш әңгәмә, һүҙлек эше, уҡыу, тәржемә итеү, һорауҙарға яуап биреү.
Рәшит Солтангәрәев. Ҡараболаҡ тарлауығы.
Р. Солтангәрәевтың тормошо һәм ижады. Унаң проза өлкәһендәге уңыштары хаҡында һөйләү. "Ҡараболаҡ тарлауығы" тексы өҫөтндә эш: һүҙлек эше, уыу, тәржемә итеү, һөйләү.
Гөрләп үтә кала урамын.Өфө ҡалаһы тарихы менәән таныштырыу. Тәүге троллейбустарҙың ҡасан Өфөлә йөрөй башлау тарихын башҡорт телендә белеү. Текст өҫтөнд эш.
Ирәндек.Башкорт халыҡ әкиәте.Нимә ул әкиәт. Төрҙәре. Ниндәй башҡорт халыҡ әкиәттәрен беләбеҙ. Әкиәтте ролләп уҡыу. Тәржемә итеү, аңлау-аңламауын тикшереү. Һорауҙарға яуап биреү.
Көләмәстәр. Алдар менән Хан. Көләмәс жанры тураһында мәғлүмәт биреү. Унаң боронғо –ҙенсәлекле халыҡ ижады жанры булыуы тураһында әйтеү. "Алдар менән Хан" көләмәсе менән таныштырыу. Алдар образының борон-борондан килеүе, унаң

көләүжанрының төп геройы, хәйләкәрлеге тураһында әңгәмә. Ябай халыҡа – дуҫ, хан, байҙарға – дошман булыуы, уларҙан көләүе, төпһөҙ кәмәгәә ултыртыуы.

4. Тематик планлаштырыу
2 класс

№ п/п	Йөкмәткеһе (темалар)	Сәғәт һаны	Универсаль уҡыу эшәкәрлеге
1.	Башҡортостан- тыуған илем.	1	**Шәхси һөҙөмтәләр**: 1) патриотик хис, илгә, Рәсәйҙең күп милләтле халҡының үткәненә һәм бөгөнгөһөнә хөрмәт тәрбиәләү; үҙеңдең этник сығышыңды, үҙ халҡыңдың, тыуған ереңдең тарихын, телен, әҙәбиәтен, мәҙәниәтен, кешелектең һәм Рәсәй халыҡтарының мәҙәни мираҫ нигеҙҙәрен белеү; күп милләтле Рәсәй йәмғиәтенең гуманистик, демократик һәм традицион ҡиммәттәрен үҙләштереү; 2) уҡыуға, хеҙмәткә ҡарата яуаплы мөнәсәбәт формалаштырыу; 3) хәҙерге донъяның социаль, мәҙәни, тел, рух күп төрлөлөгөн иҫәпкә алған, фәндең һәм ижтимағи тәжрибәнең хәҙерге заман үсеш дәрәжәһенә тап килгән донъяға тулайым ҡараш формалаштырыу; 4) башҡа кешегә, уның фекеренә, донъяға ҡарашына, мәҙәниәтенә, теленә, диненә, гражданлыҡ позицияһына, донъя һәм Рәсәй халыҡтарының тарихына, мәҙәниәтенә, диненә, ғөрөф-ғәҙәттәренә, телдәренә, ҡиммәттәренә аңлы, ихтирамлы һәм игелекле мөнәсәбәт формалаштырыу; 5) фәнде үҙләштергәндә ижтимағи тормоштоң формаларын һәм ролдәрен, тәртиплелек ҡағиҙәләрен, йәшәү нормаларын үҙләштереү; 6) шәхси һайлап алыу нигеҙендә әхлаҡ проблемаларын хәл итеүҙә компетентлыҡты һәм әхлаҡи аңлылыҡты үҫтереү, әхлаҡлылыҡ тойғоһо һәм әхлаҡи яктан үҙ-үҙеңде тәртипле тотоу нормаларын формалаштырыу; 7) фәндәрҙе үҙләштереү барышында, фәнни-эҙләнеү, ижади һәм башҡа эшмәкәрлек ваҡытында, шулай уҡ аралашыу процесында (уҡыусы-уҡыусы, уҡыусы-укытыусы һ.б) коммуникатив компетентлыҡты үҫтереү;
2.	Һаумы, мәктәп!	1	
3.	Йәмле йәй үтте	1	
4.	Көлә – көлә көҙ килә.	1	
5.	Кеше – эше менән.	1	
6.	Тарих биттәренән.	1	
7.	Бурай – бурай ҡарҙар яуа…	1	
8.	Беҙҙең ғаилә.	1	
9.	Телмәр үҫтереү. Минең ғаиләм	1	
10.	Шанлы йылдар.	1	
11.	8 март –ҡатын-ҡыҙҙар көнө.	1	
12.	Ай Уралым, Уралым…	1	
13.	Башҡорт халыҡ ижады.	1	
14.	Яҙ килде еремә.	1	
15.	Контроль күсереү. Яҙ.	1	
16.	Ҡәҙерленән дә ҡәҙерле.	1	
17.	Йәйҙең йәмле көндәрендә.	1	

			8) йәмғиәт һәм кеше тормошонда ғаиләнең әһәмиәтен аңлау, ғаилә ҡиммәттәрен ҡабул итеү, ғаилә ағзаларына ҡарата хөрмәтле һәм ҡайғыртыусан мөнәсәбәттә булыу; 9) донъя һәм Рәсәй халыктарының әҙәби мираҫын үҙләштереү процесында эстетик зауыҡты үҫтереү. **Метапредмет һөҙөмтәләр**: 1) белем алыу маҡсатын һәм бурыстарын үҙаллы билдәләү, танып белеү мотивтарын һәм ҡыҙыкһыныусанлыҡты үҫтереү; 2) максаттарға ирешеү юлдарын, уҡыу һәм танып белеү бурыстарын хәл итеүҙең эффектив ысулдарын аңлы рәүештә һайлау; 3) планлаштырылған һөҙөмтәләр менән үҙ хеҙмәтеңде тиңләштерә белеү, һөҙөмтәләргә ирешеү процесында эшмәкәрлекте контролдә тотоу, тәкдим ителгән шарттарҙа һәм ҡуйылған талаптарҙа эшмәкәрлегеңдең ысулын билдәләү, үҙгәреп торған ситуацияларҙа эшмәкәрлегеңә коррекция индереү; 4) баһалау, үҙбаһалау нигеҙҙәренә эйә булыу; 5) төшөнсәләрҙе билдәләү, дөйөмләштерә, аналогиялар таба, төркөмдәргә бүлә, сәбәп-нәтижә бәйләнешен күрһәтә, логик фекерҙәр төҙөй, һығымта яһай (индуктив, дедуктив, аналогия буйынса) алыу; 6) модель һәм схемалар, билдә һәм символдарҙы төҙөү, үҙгәртеү һәм ҡуллана белеү; 7) аңлап-төшөнөп уҡыу алымына эйә булыу; 8) үҙ тиңдәштәрең һәм уҡытыусылар менән уҡыу эшмәкәрлеген ойоштора, төркөмдә һәм үҙаллы эшәй, үз фекереңде формалаштыра, аргументлаштыра һәм уны яҡлай белеү. **Предмет һөҙөмтәләр**: 1) формаль һәм формаль булмаған мәҙәниәт ара һәм шәхес ара аралашыуҙарҙа кешеләр араһындағы аралашыуҙарҙың эффектлығын тәьмин итеүсе телмәр эшмәкәрлеге төрҙәрен үҙләштереү (тыңлау, уҡыу, һөйләү һәм яҙыу);

			2) белем биреү һәм үҙаллы белем алыу процесында шәхестең ижади һәм интелектуаль һәләттәрен үҫтереүҙә телдең мөһим роль башҡарыуын аңлау; 3) туған телдең коммуникатив-эстетик мөмкинлектәрен ҡулланыу; 4) туған тел тураһындағы фәнни белемде системалаштырыу һәм киңәйтеү, уның берәмектәре һәм баҫҡыстары араһындағы бәйләнештәр барлығына төшөнөү, туған телдең төп берәмектәрен һәм категорияларын, лингвистиканың төп төшөнсәләрен үҙләштереү; 5) һүҙгә төрлө төрҙәге анализ (фонетик, морфемик, һүҙьяһалыш, лексик, морфологик), һүҙбәйләнешкә һәм һөйләмгә синтаксик анализ һәм шулай уҡ текстҡа күп аспектлы анализ яһау күнекмәләрен формалаштырыу; 6) актив һәм потенциаль һүҙлек запасын байытыу, аралашыу стиленә һәм ситуацияға ярашлы туған телдә хистәрҙе һәм уйҙарҙы иркен белдереү өсөн һөйләмдә ҡулланылыусы грамматик сараларҙың күләмен киңәйтеү; 7) туған тел лексикаһының һәм фразеологияһының төп стилистик ресурстарын, төп нормаларын (орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик, пунктуацион), һөйләү этикеты нормаларын үҙләштереү; уларҙы телдән һәм яҙма фекерҙәрҙе барлыҡҡа килтергәндә һөйләү практикаһында ҡулланыу тәжрибәһен булдырыу; телмәрҙе үҙаллы камиллаштырырға ынтылыу; 8) дөйөм кешелек ҡиммәте булараҡ тел мәҙәниәте өсөн яуаплылыҡ хисе формалаштырыу.

3 класс

№ п/п	Йөкмәткеһе (темалар)	Сәғәт һаны	Универсаль уҡыу эшәкәрлеге
	Һаумы, мәктәп!	**1**	**Шәхси һөҙөмтәләр**: 1) патриотик хис, илгә, Рәсәйҙең күп милләтле халҡының үткәненә һәм бөгөнгөһөнә хөрмәт тәрбиәләү; үҙеңдең этник сығышыңды, үҙ халҡыңдың, тыуған ереңдең тарихын, телен, әҙәбиәтен, мәҙәниәтен, кешелектең һәм
1	Ғ. Рамазанов «Хәйерле сәғәттә»	1	
	Йәйҙе иҫкә төшөрөү	1	
2	Д. Бүләков «Йәмбирҙе ауылының йәме»	1	
	Алтын көҙ килә	1	
3	А. Ғирфанов «Кайын».	1	

<table>
<tr><td></td><td>Кешене кеше итеүсе хеҙмәт</td><td>1</td><td rowspan="24">Рәсәй халыҡтарының мәҙәни мираҫ нигеҙҙәрен белеү; күп милләтле Рәсәй йәмғиәтенең гуманистик, демократик һәм традицион ҡиммәттәрен үҙләштереү;
2) уҡыуға, хеҙмәткә ҡарата яуаплы мөнәсәбәт формалаштырыу;
3) хәҙерге донъяның социаль, мәҙәни, тел, рух күп төрлөлөгөн иҫәпкә алған, фәндең һәм ижтимағи тәжрибәнең хәҙерге заман үҫеш дәрәжәһенә тап килгән донъяға тулайым ҡараш формалаштырыу;
4) башҡа кешегә, унең фекеренә, донъяға ҡарашына, мәҙәниәтенә, теленә, диненә, гражданлыҡ позицияһына, донъя һәм Рәсәй халыҡтарының тарихына, мәҙәниәтенә, диненә, ғөрөф-ғәҙәттәренә, телдәренә, ҡиммәттәренә аңлы, ихтирамлы һәм игелекле мөнәсәбәт формалаштырыу;
5) фәнде үҙләштергәндә ижтимағи тормоштоң формаларын һәм ролдәрен, тәртиплелек ҡағиҙәләрен, йәшәү нормаларын үҙләштереү;
6) шәхси һайлап алыу нигеҙендә әхлаҡ проблемаларын хәл итеүҙә компетентлыҡты һәм әхлаҡи аңлылыҡты үҫтереү, әхлаҡлылыҡ тойғоһо һәм әхлаҡи яҡтан үҙ-үҙеңде тәртипле тотоу нормаларын формалаштырыу;
7) фәндәрҙе үҙләштереү барышында, фәнни-эҙләнеү, ижади һәм башҡа эшмәкәрлек ваҡытында, шулай уҡ аралашыу процесында (уҡыусы-уҡыусы, уҡыусы-уҡытыусы һ.б) коммуникатив компетентлыҡты үҫтереү;
8) йәмғиәт һәм кеше тормошонда ғаиләнең әһәмиәтен аңлау, ғаилә ҡиммәттәрен ҡабул итеү, ғаилә ағзаларына ҡарата хөрмәтле һәм ҡайғыртыусан мөнәсәбәттә булыу;
9) донъя һәм Рәсәй халыҡтарының әҙәби мираҫын үҙләштереү процесында эстетик зауыҡты үҫтереү.

Метапредмет һөҙөмтәләр:
1) белем алыу маҡсатын һәм бурыстарын үҙаллы билдәләү, танып белеү мотивтарын һәм ҡыҙыкҺыныуҫанлыҡты үҫтереү;
2) максаттарға ирешеү юлдарын, уҡыу һәм танып белеү бурыстарын хәл итеүҙең</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Ф.Иҫәнғолов «Тәрбиәсе»</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Нимә яҡшы, нимә насар</td><td>1</td></tr>
<tr><td>5</td><td>Ғ. Ғүмәр «Алтын балта»</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Әкиәттәр</td><td>1</td></tr>
<tr><td>6</td><td>«Йомарт ҡуян», «Бойҙай бөртөгө» әкиәттәре.</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Тәңкә-тәңкә ҡарҙар яуа</td><td>1</td></tr>
<tr><td>7</td><td>Ә. Вәли «Ҡыш килде»</td><td>1</td></tr>
<tr><td>8</td><td>Ғ. Рамазанов «Яңы йыл менән!» Мәҡәлдәр. Йомаҡтар. Һынамыштар. Әйтемдәр.</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Уралып ятҡан Уралда</td><td>1</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Д. Бураҡаев «Урал».</td><td>1</td></tr>
<tr><td>10</td><td>А. Иҙелбаев «Бөрйән ырыуы», «Юрматылар»</td><td>1</td></tr>
<tr><td>11</td><td>Башҡорт халыҡ яҙыусылары. М.Ғафури, Һ.Дәүләтшина.</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Ҡаһарманлыҡ юлынан</td><td>1</td></tr>
<tr><td>12</td><td>Р. Хәкимов «Башҡорт атлылары».</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>8 март - Ҡатын- ҡыҙҙар көнө</td><td>1</td></tr>
<tr><td>13</td><td>Н. Иҙелбаев «Әсәкәйем». Тесҡа анализ.</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Яҙҙар килә шаулап, гөрләп</td><td>1</td></tr>
<tr><td>14</td><td>Ә. Хәмәтдинова «Тамсы менән Тамсыҡай»</td><td>1</td></tr>
<tr><td>15</td><td>Р. Ғарипов «Сыйырсыҡ».</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Балаларҙың тормошо һәм эштәре</td><td>1</td></tr>
<tr><td>16</td><td>М. Садиҡова «Тура һүҙ» , Ф. Рәхимғолова «Яҡшы һүҙҙәр»</td><td>1</td></tr>
<tr><td></td><td>Йәй</td><td>1</td></tr>
<tr><td>17</td><td>А. Игебаев “Йәйге аҡланда”,Ә. Вәли « Гүзәл ваҡыттар ».</td><td>1</td></tr>
</table>

			эффектив ысулдарын аңлы рәүештә һайлау; 3) планлаштырылған һөҙөмтәләр менән үҙ хеҙмәтеңде тиңләштерә белеү, һөҙөмтәләргә ирешеү процесында эшмәкәрлекте контролдә тотоу, тәкдим ителгән шарттарҙа һәм ҡуйылған талаптарҙа эшмәкәрлегеңдең ысулын билдәләү, үҙгәреп торған ситуацияларҙа эшмәкәрлегеңә коррекция индереү; 4) баһалау, үҙбаһалау нигеҙҙәренә эйә булыу; 5) төшөнсәләрҙе билдәләү, дөйөмләштерә, аналогиялар таба, төркөмдәргә бүлә, сәбәп-нәтижә бәйләнешен күрһәтә, логик фекерҙәр төҙөй, һығымта яһай (индуктив, дедуктив, аналогия буйынса) алыу; 6) модель һәм схемалар, билдә һәм символдарҙы төҙөү, үҙгәртеү һәм ҡуллана белеү; 7) аңлап-төшөнөп уҡыу алымына эйә булыу; 8) үҙ тиңдәштәрең һәм уҡытыусылар менән уҡыу эшмәкәрлеген ойоштора, төркөмдә һәм үҙаллы эшәй, үз фекереңде формалаштыра, аргументлаштыра һәм уны яҡлай белеү. **Предмет һөҙөмтәләр**: 1) формаль һәм формаль булмаған мәҙәниәт ара һәм шәхес ара аралашыуҙарҙа кешеләр араһындағы аралашыуҙарҙың эффектлығын тәьмин итеүсе телмәр эшмәкәрлеге төрҙәрен үҙләштереү (тыңлау, уҡыу, һөйләү һәм яҙыу); 2) белем биреү һәм үҙаллы белем алыу процесында шәхестең ижади һәм интелектуаль һәләттәрен үҫтереүҙә телдең мөһим роль башҡарыуын аңлау; 3) туған телдең коммуникатив-эстетик мөмкинлектәрен ҡулланыу; 4) туған тел тураһындағы фәнни белемде системалаштырыу һәм киңәйтеү, унын берәмектәре һәм баҫҡыстары араһындағы бәйләнештәр барлығына төшөнөү, туған телдең төп берәмектәрен һәм категорияларын, лингвистиканың төп төшөнсәләрен үҙләштереү; 5) һүҙгә төрлө төрҙәге анализ (фонетик, морфемик, һүҙьяһалыш, лексик, морфологик), һүҙбәйләнешкә һәм

			һөйләмгә синтаксик анализ һәм шулай уҡ теҡсҡа күп аспектлы анализ яһау күнекмәләрен формалаштырыу; 6) актив һәм потенциаль һүҙлек запасын байытыу, аралашыу стиленә һәм ситуацияға ярашлы туған телдә хистәрҙе һәм уйҙарҙы иркен белдереү өсөн һөйләмдә ҡулланылыусы грамматик сараларҙың күләмен киңәйтеү; 7) туған тел лексикаһының һәм фразеологияһының төп стилистик ресурстарын, төп нормаларын (орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик, пунктуацион), һөйләү этикеты нормаларын үҙләштереү; уларҙы телдән һәм яҙма фекерҙәрҙе барлыҡҡа килтергәндә һөйләү практикаһында ҡулланыу тәжрибәһен булдырыу; телмәрҙе үҙаллы камиллаштырырға ынтылыу; 8) дөйөм кешелек ҡиммәте булараҡ тел мәҙәниәте өсөн яуаплылыҡ хисе формалаштырыу.

4 класс

№ п/п	Йөкмәткеһе (темалар)	Сәғәт һаны	Универсаль уҡыу эшәкәрлеге
1.	Мостай Кәрим. Ватан	1	**Шәхси һөҙөмтәләр**: 1) патриотик хис, илгә, Рәсәйҙең күп милләтле халҡының үткәненә һәм бөгөнгөһөнә хөрмәт тәрбиәләү; үҙеңдең этник сығышыңды, үҙ халҡыңдың, тыуған ереңдең тарихын, телен, әҙәбиәтен, мәҙәниәтен, кешелектең һәм Рәсәй халыҡтарының мәҙәни мираҫ нигеҙҙәрен белеү; күп милләтле Рәсәй йәмғиәтенең гуманистик, демократик һәм традицион ҡиммәттәрен үҙләштереү; 2) уҡыуға, хеҙмәткә ҡарата яуаплы мөнәсәбәт формалаштырыу; 3) хәҙерге донъяның социаль, мәҙәни, тел, рух күп төрлөлөгөн иҫәпкә алған, фәндең һәм ижтимағи тәжрибәнең хәҙерге заман үҫеш дәрәжәһенә тап килгән донъяға тулайым ҡараш формалаштырыу; 4) башҡа кешегә, уның фекеренә, донъяға ҡарашына, мәҙәниәтенә, теленә, диненә, граждандлыҡ позицияһына, донъя һәм Рәсәй халыҡтарының тарихына, мәҙәниәтенә, диненә, ғөрөф-ғәҙәттәренә, телдәренә, ҡиммәттәренә аңлы, ихтирамлы
2.	Ғәлимов Сәләм. Республика иртәһе	1	
3.	Ноғман Мусин. Мәңгелек йәшеллек	1	
4.	Тәбиғәт бүләктәре	1	
5.	Алдар батыр. Беренсе бүлек.	1	
6.	Алдар батыр. Икенсе бүлек.	1	
7.	Зәйнәб Биишева. Кәмһетелгәндәр.	1	
8.	Яныбай Хамматов. Ҡаһым түрә	1	
9.	Сәнғәт әһелдәре	1	
10.	Мостай Кәрим. Бөжәк апа	1	
11.	Динис Бүләков. Һәйкәл	1	
12.	Ғ. Дәүләтов. Яңы һыуһаҡлағыс	1	
13.	Яҡуп Ҡолмой.	1	
14.	Рәшит Солтангәрәев. Ҡараболаҡ тарлауығы.	1	

<table>
<tr><td>15.</td><td>Гөрләп үтә ҡала урамын.</td><td>1</td><td rowspan="3">һәм игелекле мөнәсәбәт формалаштырыу;
5) фәнде үҙләштергәндә ижтимағи тормоштоң формаларын һәм ролдәрен, тәртиплелек ҡағиҙәләрен, йәшәү нормаларын үҙләштереү;
6) шәхси һайлап алыу нигеҙендә әхлаҡ проблемаларын хәл итеүҙә компетентлыҡты һәм әхлаҡи аңлылыҡты үҫтереү, әхлаҡлылыҡ тойғоһо һәм әхлаҡи яҡтан үҙ-үҙеңде тәртипле тотоу нормаларын формалаштырыу;
7) фәндәрҙе үҙләштереү барышында, фәнни-эҙләнеү, ижади һәм башҡа эшмәкәрлек ваҡытында, шулай уҡ аралашыу процесында (уҡыусы-уҡыусы, уҡыусы-уҡытыусы һ.б) коммуникатив компетентлыҡты үҫтереү;
8) йәмғиәт һәм кеше тормошонда ғаиләнең әһәмиәтен аңлау, ғаилә ҡиммәттәрен ҡабул итеү, ғаилә ағзаларына ҡарата хөрмәтле һәм ҡайғыртыусан мөнәсәбәттә булыу;
9) донъя һәм Рәсәй халыҡтарының әҙәби мираҫын үҙләштереү процесында эстетик зауыҡты үҫтереү.

Метапредмет һөҙөмтәләр:
1) белем алыу маҡсатын һәм бурыстарын үҙаллы билдәләү, танып белеү мотивтарын һәм ҡыҙыҡһыныусанлыҡты үҫтереү;
2) максаттарға ирешеү юлдарын, уҡыу һәм танып белеү бурыстарын хәл итеүҙең эффектив ысулдарын аңлы рәүештә һайлау;
3) планлаштырылған һөҙөмтәләр менән үҙ хеҙмәтеңде тиңләштерә белеү, һөҙөмтәләргә ирешеү процесында эшмәкәрлекте контролдә тотоу, тәкдим ителгән шарттарҙа һәм ҡуйылған талаптарҙа эшмәкәрлегеңдең ысулын билдәләү, үҙгәреп торған ситуацияларҙа эшмәкәрлегеңә коррекция индереү;
4) баһалау, үҙбаһалау нигеҙҙәренә эйә булыу;
5) төшөнсәләрҙе билдәләү, дөйөмләштерә, аналогиялар таба, төркөмдәргә бүлә, сәбәп-нәтижә бәйләнешен күрһәтә, логик фекерҙәр төҙөй, һығымта яһай (индуктив, дедуктив, аналогия буйынса) алыу;
6) модель һәм схемалар, билдә һәм символдарҙы төҙөү, үҙгәртеү һәм ҡуллана белеү; 7) аңлап-төшөнөп уҡыу алымына</td></tr>
<tr><td>16.</td><td>Ирәндек. Башҡорт халыҡ әкиәте.</td><td>1</td></tr>
<tr><td>17.</td><td>Көләмәстәр. Алдар менән Хан.</td><td>1</td></tr>
</table>

			эйә булыу; 8) үҙ тиңдәштәрең һәм уҡытыусылар менән уҡыу эшмәкәрлеген ойоштора, төркөмдә һәм үҙаллы эшәй, үз фекереңде формалаштыра, аргументлаштыра һәм уны яҡлай белеү. **Предмет һөҙөмтәләр**: 1) формаль һәм формаль булмаған мәҙәниәт ара һәм шәхес ара аралашыуҙарҙа кешеләр араһындағы аралашыуҙарҙың эффектлығын тәьмин итеүсе телмәр эшмәкәрлеге төрҙәрен үҙләштереү (тыңлау, уҡыу, һөйләү һәм яҙыу); 2) белем биреү һәм үҙаллы белем алыу процесында шәхестең ижади һәм интелектуаль һәләттәрен үҫтереүҙә телдең мөһим роль башҡарыуын аңлау; 3) туған телдең коммуникатив-эстетик мөмкинлектәрен ҡулланыу; 4) туған тел тураһындағы фәнни белемде системалаштырыу һәм киңәйтеү, уның берәмектәре һәм баҫҡыстары араһындағы бәйләнештәр барлығына төшөнөү, туған телдең төп берәмектәрен һәм категорияларын, лингвистиканың төп төшөнсәләрен үҙләштереү; 5) һүҙгә төрлө төрҙәге анализ (фонетик, морфемик, һүҙьяһалыш, лексик, морфологик), һүҙбәйләнешкә һәм һөйләмгә синтаксик анализ һәм шулай уҡ теҡсҡа күп аспектлы анализ яһау күнекмәләрен формалаштырыу; 6) актив һәм потенциаль һүҙлек запасын байытыу, аралашыу стиленә һәм ситуацияға ярашлы туған телдә хистәрҙе һәм уйҙарҙы иркен белдереү өсөн һөйләмдә ҡулланылыусы грамматик сараларҙың күләмен киңәйтеү; 7) туған тел лексикаһының һәм фразеологияһының төп стилистик ресурстарын, төп нормаларын (орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик, пунктуацион), һөйләү этикеты нормаларын үҙләштереү; уларҙы телдән һәм яҙма фекерҙәрҙе барлыҡҡа килтергәндә һөйләү практикаһында ҡулланыу тәжрибәһен булдырыу; телмәрҙе үҙаллы камиллаштырырға ынтылыу; 8) дөйөм кешелек ҡиммәте булараҡ тел мәҙәниәте өсөн яуаплылыҡ хисе формалаштырыу.